

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

від «02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«МІСЦЕВІ ФІНАНСИ»

вибіркова

Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

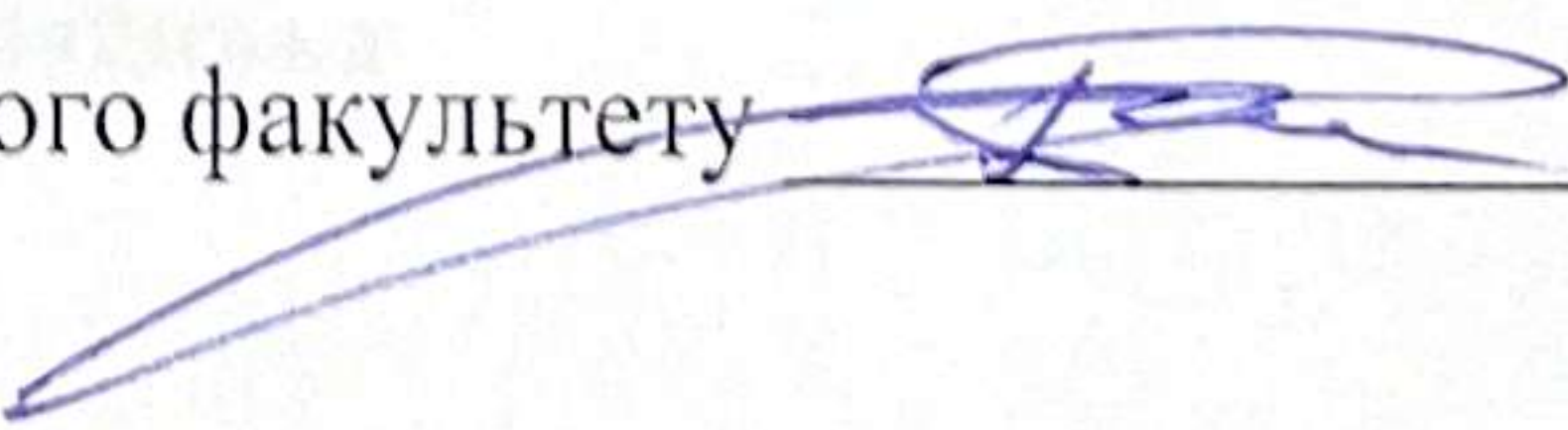
Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 26.04.2021 року, протокол № 5, та введеної в дію наказом ректора № 185 від 11.05.2021 р.

Розробник: **Легкоступ Ігор Іванович**, асистент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук
Викладач: **Легкоступ Ігор Іванович**, асистент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Голова методичної ради економічного факультету **Роман ГРЕШКО**

1. Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів теоретичні знання та практичні навички у сфері функціонування місцевих фінансів в Україні та за кордоном. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам набути додаткових загальних і фахових компетентностей, які розширяють їхні можливості для професійної самореалізації, зокрема при роботі у органах місцевого самоврядування.

2. Пререквізити.

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Місцеві фінанси», - це «Економічна теорія», «Гроші і кредит», «Фінанси», «Бюджетна система».

3. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- Здатність до діагностики стану фінансових систем (місцеві фінанси, бюджетна та податкова системи)
- Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

Програмні результати навчання:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- Знати механізм функціонування місцевих фінансів;
- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан місцевих фінансів;
- Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати
- Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	IV	VII	4	120	2	30	30	-	-	60	-	залік
заочна	IV	VII	4	120	2	6	8	-	-	106	-	залік

4.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Суть і склад місцевих фінансів. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини											
Тема 1. Місцеві фінанси, їх суть, склад і роль у розвитку економічної та соціальної інфраструктури Мета – розкрити суть, склад і роль місцевих фінансів	15	3	3			8	15	-	1	-	-	14
Тема 2. Фінансові ресурси місцевого самоврядування Мета – розкрити склад та призначення місцевих фінансових ресурсів	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 3. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів Мета – описати склад та структуру місцевих бюджетів	15	4	4			6	15	1	1			13
Тема 4. Міжбюджетні відносини та їх вплив на місцеві фінанси Мета – визначити значення та механізм міжбюджетних відносин	15	4	4			6	15	1	1			13
Разом за ЗМ1	60	15	15			30	60	3	4			53
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Управління місцевими фінансами та організація фінансів комунальних підприємств											
Тема 5. Бюджетний процес на місцевому рівні та його учасники Мета – визначити сутність та етапи бюджетного процесу, його учасників на місцевому рівні	15	4	4			7	15	-	1			14
Тема 6. Управління місцевими фінансами Мета – розкрити механізм управління та фінансовий контроль на місцевому рівні	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 7. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	15	4	4			7	15	1	1			13

Мета – визначити засади фінансового забезпечення комунальних підприємств												
Тема 8. Основи організації фінансів органів місцевого самоврядування у зарубіжних країнах Мета – розкрити засади організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах	15	3	3			9	15	1	1			13
Разом за ЗМ 2	60	15	15			30	60	3	4			53
Усього годин	120	30	30			60	120	6	8			106

4.3. Тематика практичних занять

п/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Місцеві фінанси, їх суть, склад і роль у розвитку економічної та соціальної інфраструктури Завдання: знати суть, склад і роль місцевих фінансів у розвитку економічної та соціальної інфраструктури держави. Навчитися робити аналіз динаміки та структури доходів та видатків місцевого бюджету	3	1
2	Тема 2. Фінансові ресурси місцевого самоврядування Завдання: знати сутність та склад фінансових ресурсів територіальних громад. Навчитися розраховувати окремі показники місцевого бюджету	4	1
3	Тема 3. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів Завдання: знати значення та роль місцевих фінансів, склад їх доходів та видатків. Навчитися розраховувати структуру доходів та видатків місцевих бюджетів	4	1
4	Тема 4. Міжбюджетні відносини їх вплив на місцеві фінанси Завдання: знати сутність міжбюджетних відносин, основні засади бюджетного регулювання. Навчитися розраховувати базову та реверсну дотацію	4	1
5	Тема 5. Бюджетний процес на місцевому рівні та його учасники Завдання: знати етапи та учасників бюджетного процесу на місцевому рівні. Навчитися планувати доходи та видатки місцевих бюджетів	4	1
6	Тема 6. Управління місцевими фінансами Завдання: знати основні засади управління місцевими фінансами, основні функції та склад місцевого фінансового органу. Навчитися робити аналіз фінансового стану місцевого бюджету	4	1
7	Тема 7. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності Завдання: знати засади фінансового забезпечення підприємств комунальної власності. Навчитися розраховувати фінансові показники комунальних та транспортних підприємств, підприємств житлового господарства	4	1
8	Тема 8. Основи організації фінансів органів місцевого самоврядування у зарубіжних країнах Завдання: знати засади організації фінансів органів місцевого	3	1

	самоврядування за кордоном		
Усього годин		30	8

4.4. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Місцеві фінанси» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій. Самостійна робота студентів оцінюється при виконанні ними практичних та тестових завдань. Правильно виконані практичні та тестові завдання студента оцінюються у 7 балів до кожної теми курсу.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Місцеві фінанси, їх суть, склад і роль у розвитку економічної та соціальної інфраструктури Завдання: 1. З'ясуйте особливості та характерні ознаки фінансових відносин у сфері місцевих фінансів 2. Назвіть особливості функціонування фінансового механізму на місцевому рівні. 3. Охарактеризуйте склад місцевих фінансів 4. З'ясуйте вплив місцевих фінансів на економічний розвиток регіонів 5. З'ясуйте вплив місцевих фінансів на соціальний розвиток регіонів 6. Назвіть основні відмінності загальнодержавних та місцевих фінансів	8	14
2	Тема: Фінансові ресурси місцевого самоврядування Завдання: 1. Визначте схематично склад фінансових ресурсів місцевого самоврядування 2. З'ясуйте роль комунального кредиту у формуванні місцевих фінансів в Україні 3. Назвіть проблеми комунального кредиту в Україні 4. Розрахуйте структуру фінансових ресурсів вашої територіальної громади 5. Зробіть висновки щодо складу та структури фінансових ресурсів вашої територіальної громади	7	13
3	Тема: Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів Завдання: 1. Визначте види податкових надходжень до місцевих бюджетів 2. З'ясуйте основні напрями використання коштів місцевих бюджетів 3. Розрахуйте структуру доходів вашої територіальної громади 4. Розрахуйте структуру видатків вашої територіальної громади 5. Назвіть відмінності між власними та закріпленими доходами місцевого бюджету 6. Розрахуйте частку власних та закріплених доходів вашої територіальної громади	6	13
4	Тема: Міжбюджетні відносини їх вплив на місцеві фінанси Завдання:	6	13

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте причини міжбюджетних відносин 2. З'ясуйте цілі бюджетного регулювання 3. З'ясуйте види бюджетного регулювання 4. Що таке фіскальні дисбаланси і якими вони бувають? 5. З'ясуйте, що таке індекс податкоспроможності 6. Які відмінності між базовою та реверсною дотацією? 7. Якими бувають міжбюджетні трансферти? 		
5	<p>Тема: Бюджетний процес на місцевому рівні та його учасники</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте особливості бюджетного процесу на місцевому рівні 2. Визначте основних учасників бюджетного процесу на місцевому рівні 3. З'ясуйте зміст фінансового планування 4. За яких умов вносяться зміни до місцевих бюджетів? 5. Яким чином відбувається виконання місцевого бюджету? 6. Хто контролює виконання місцевих бюджетів в Україні? 	7	14
6	<p>Тема: Управління місцевими фінансами</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте особливості фінансового планування в бюджетній сфері на місцевому рівні 2. З'ясуйте основні функції місцевого фінансового органу 3. Для чого проводиться аналіз фінансового стану місцевого бюджету? 4. З'ясуйте основні посадові обов'язки спеціаліста у місцевому фінансовому органі 5. Визначте основні методи фінансового контролю на місцевому рівні 	7	13
7	<p>Тема: Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Якими бувають види комунальних підприємств? 2. Фінансове планування на підприємствах комунальної власності 3. Фінансове планування на транспортних комунальних підприємствах 4. З'ясуйте, за яких умов відбувається дотування місцевих комунальних підприємств 5. Фінансове планування житлово-комунального господарства 6. Формування прибутку на комунальних підприємствах 	7	13
8	<p>Тема: Основи організації фінансів органів місцевого самоврядування у зарубіжних країнах</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейська Хартія місцевого самоврядування 2. Місцеві бюджети у зарубіжних країнах 3. Місцеві податки у зарубіжних країнах 4. Структура місцевих бюджетів у зарубіжних країнах 5. Бюджетний федералізм та його особливості 6. Комунальний кредит за кордоном 7. Міжбюджетні відносини за кордоном 	9	13
Усього годин		60	106

5. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);

- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- проблемно-пошукові методи;
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- тестування;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – залік.

6. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Перескладання. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті без поважної причини він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання з дисципліни, практичне завдання та тестові завдання. У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичні питання (20 балів), практичне завдання (14 балів) 3 тести - по 2 бали (сумарно 6 балів). 10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. 14 балів

здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання практичної задачі. Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання. Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичні питання, правильне розв'язання задачі, правильна відповідь на тестові питання. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичних питань білету та тестових завдань, а також розв'язання задачі, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови правильного розкриття питань білету та правильного розв'язання задачі, але у тестах є невірні відповіді.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	8	8	7	8	8	7	40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Місцеві бюджети. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/local-budgets>
4. Європейська хартія місцевого самоврядування. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР.
6. Про Державний бюджет України на відповідний рік.
7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року N 2755-VI
8. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 5.02.2015 р. № 157-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>
9. Про засади державної регіональної політики. Закон України від 5.02.2015 р. № 156-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
10. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
11. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/>
12. Про реформу. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
13. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14654>
14. Юнацький М.О. Конспект лекцій з дисципліни «Місцеві фінанси»: ступінь бакалавр. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи. Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2019. 134 с.
15. Місцеві фінанси. Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua/galuz/miscevi-finansy>
16. Лозинський Р. Які зміни вносять до Конституції – для централізації чи дестабілізації? *Українська правда*. 2019. 26 грудня. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2019/12/26/7235885/>
17. Легкоступ І.І., Андрюк А.М. Бюджетна децентралізація в Україні: необхідність, результати та перспективи. *Інфраструктура ринку: Електронний науково-практичний журнал*. Вип. 39. Одеса, 2020. С. 339-345. <http://www.market-infr.od.ua/uk/39-2020>
18. Легкоступ І.І. Проблеми фінансової автономії місцевого самоврядування в Україні. *Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України* : кол. монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова. Чернівці, 2018. С. 27-40. <https://drive.google.com/open?id=1e44OswIY3xKIRa2CHT2yMvhH453Uvkg>
19. Легкоступ І.І., Брязкало А.Є. Актуальні питання фінансової децентралізації в Україні. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. Вип. 786. Економіка. Чернівці: ЧНУ. 2017. С. 41-46. <http://en.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Lehkostup-Briazkalo.pdf>
20. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14654>
21. Легкоступ І., Мартинюк А. Фінансовий контроль на місцевому рівні як дієвий інструмент підвищення ефективності бюджетної системи. *Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ*: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн конференції, м. Чернівці, 20 травня 2021 р. Чернівці: Технодрук, 2021, С. 113-116. URL: http://www.chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/konf_20_05_2021.pdf, <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2064>

Додаткова:

1. Климаш Н.І., Багацька К.В., Дем'яненко Н.І., за ред. Т.А. Говорушко. Бюдж. Система: навч. посібник. Львів: «Магнолія», 2017. 296 с.
2. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навчальний посібник. Харків: 2014. URL: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/74/1/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8.%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

3. Кравченко, В.І. Місцеві фінанси України: навчальний посібник. К.: Знання, 1999.
4. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О.П. Кириленко. - К.: Знання, 2006. 677 с.
6. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О. Євдокімова; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Х., 2014. 343 с
7. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 320 с
8. Павлюк, К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: монографія. К.: НДФІ, 2006. 584 с.
9. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О. Бюджетна система: навч. посібник, 2-ге видання, перероблене і доповнене. Харків, 2018. 284 с.
10. Місцеві бюджети. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/local-budgets>
11. Кравченко В.І. Фінанси місцевого самоврядування України: проблеми становлення (1989-2001). К.: КМ Academia, 2001. 460 с.
12. Децентралізація в Україні. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Децентралізація_в_Україні
13. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні. Монографія. Одеса: 2014.
14. Фінансове забезпечення економічного зростання в Україні: стан, тенденції та перспективи: монографія. За ред. П.О.Нікіфорова. Чернівці: ЧНУ, 2015. 384 с .
15. Татарин Н.Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Випуск 11. С. 159-162.
16. Ткачук А., Агранофф Р., Браун Т. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід: Посібник. Програма сприяння парламентові України. К.: Заповіт, 1997. 186 с.
17. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: Монографія / За ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2008. 376 с.
18. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн. К.: НДФІ, 2007. 299 с.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Open budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
2. Місцеві бюджети. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/local-budgets>
3. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
4. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
5. Державна служба фінансового моніторингу України - <https://fiu.gov.ua/>
6. Державна статистична служба України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
8. Місцеві бюджети. Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=26400100000>
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - <https://www.nssmc.gov.ua/>
10. Рахункова палата України – <https://rp.gov.ua/home/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
2. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>

3. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
4. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав — <http://www.cisstat.com/>
5. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
6. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. Бюджет України: статистичні дані. Ціна держави. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/>
2. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
3. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
4. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – www.uceps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua